

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2024

Fukseja ”arkistospesialisteina”: arkiston järjestäminen ja luettelointi uusien opiskelijoiden voimin Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnan Polyteekkarimuseossa vuosina 1959–1967

Ahto Harmo

Itä-Suomen yliopisto/Aalto-yliopiston ylioppilaskunta

aharmo@student.uef.fi

Asiasanat: arkistonhoito, museokokoelmat, teekkarit

Pysyvä osoite: <https://doi.org/10.23978/inf.148591>

Yliopisto-opiskelijat olivat vahvasti mukana isänmaallisen historiaperinteen vaalimisessa 1950-luvun lopun Suomessa (Kolbe, 1993, s. 350–352). Ylioppilaskunnissa alettiin tuolloin tarkastella opiskelijoiden omaa historiaa osana kansallista historiankirjoitusta. Tämän seurauksena käynnistettiin historiankirjoitushankkeita, joihin oman arkiston järjestäminen liitettiin. Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunnassa (TKY) ajatus teekkareiden oman historian esiintuomisesta toteutui Polyteekkarimuseon muodossa (Hanski, 1997, s. 298). Vuosikymmentä aiemmin julkaistu Heikki Koposen 75 vuotta tekkarielämää muodosti perustan teekkaritoiminnan historiakäsitykselle (Nykänen, 2005, s. 34). Museon kokoelmatyötä lähestyttiin Koposen teoksen pohjalta.

Polyteekkarimuseon aloitettua toimintansa vuonna 1958 alkoi TKY:n arkistotoimi niivoutua osittain museon vaiheisiin. Museo otti omistajuutta historiallisiin asiakirja-aineistoihin, joita TKY:llä oli 1800-luvun lopulta lähtien. Museo-organisaation yhdeksi keskeiseksi käytännön toiminnoksi muodostui arkistonhoito. Museolla ei kuitenkaan ollut määräysvaltaa TKY:n asiakirjahallintoon, joka pysyi erillään museosta. TKY ja sille läheiset yhteisöt silti siirsivät historiallisia asiakirja-aineistojaan museon arkistoon. Museon kunnianhimoisen arkistotehtävän suorittamisessa pyrittiin hyödyntämään uusien opiskelijoiden fuksikasvatusta.

Vastaan esitelmässäni ensin kysymykseen, miten arkistonhoito pyrittiin järjestämään osana Polyteekkarimuseon toimintaa ja organisaatiota vuosina 1959–1967. Jatkan käsittelemällä sitä, millaisilla valmiuksilla uusia opiskelijoita nimettiin arkistohoidollisiin tehtäviin ja millaista heidän tekemä järjestämis- ja luettelointityö käytännössä oli. Yhtäältä arkistonhoito osana fuksikasvatusta on esimerkki arkistohoidon yhteisöllisistä ja kasvatuksellisista ulottuvuuksista. Toisaalta se osoittaa, että arkistonhoito vaatii pitkäjänteisyyttä. Vastatakseni kysymykseen onnistuneesti on historiallisten lähteiden tutkimisen lisäksi keskeistä pohdittava, miten Polyteekkarimuseon toiminnassa käsitteellistettiin asiakirjat ja objektit (esineet), arkisto ja museo sekä niiden keskinäiset suhteet. Eron tekeminen voi vaihdella organisaatioittain ja olla haastavaa (Hupaniittu, 2021, s. 29–31, 34–35).

Arkiston järjestämisen keskeisenä tavoitteena 1950-luvun lopulla pidettiin Polyteekkarimuseon oman tutkimustoiminnan mahdollistamista (Nurmi, 1958; Polyteekkarimuseo [PM], 1958; 1959c). Esinekokoelman ja arkiston järjestäminen oli myös väline museotoiminnan vakinaistamiseen ja museon aseman kohottamiseen. Tästä osoituksena on pyrkimys järjestää kokoelma Suomen museoliiton kortistointiohjeiden mukaisesti, jotta TKY olisi voinut hakea liiton jäseneksi (PM, 1959a; 1959b). Tämä pyrkimys ei toteutunut.

Järjestämis- ja luettelointityötä tehtiin vaihtelevin valmiuksin. Alkuun museotoimikuntaan kuuluneen intendentin alaisuudessa oli kaksi ”arkistospecialistia” tehtävänään luettelointi. Arkistospecialisteiksi oli tarkoitus saada fukseja tai nuorempien kurssien

opiskelijoita (Nurmi, 1958; PM, 1958). Museon organisaatiota muutettiin jo vuonna 1959, jolloin arkistointiin varattuja toimijaresursseja kasvatettiin. Museotoimikunnan arkistointijaostoon haettiin 11 arkistojjaa fukseista (PM, 1959c; 1959d). Henkilöt arkistojjiksi valittiin museotoimikunnalle osoitettujen kirjallisten hakemusten perusteella.

Toiminnan jatkuvuus ja tiedonsiirto on ollut ongelmallista järjestämistyöhön osallistuvien henkilöiden vaihtuessa tiuhaan tutkitulla ajanjaksolla. Samalla teekkareiden suhde historiaansa ja yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin kysymyksiin muuttui voimakkaasti lähestyttäessä 1960-luvun loppua. TKY:n muutto Helsingin keskustasta Espoon Otaniemeen rakennettuun Dipoliin vuonna 1966 lisäsi maantieteellisen ulottuvuuden historian etäisyyteen. Polyteekkarimuseon muutettua pois sille suunnitelluista tiloista Vanhalta Polilta hajosivat asteittain museotoiminnan organisaatio ja rakenteet. Hanskin (1997, s. 298) mukaan soveltuvien tilojen puuttuessa museon kokoelmat päätyivät varastoihin pitkin Otaniemeä.

Esitelmän lähdeaineisto on osa järjestämätöntä Polyteekkarimuseon arkistoa, jonka olen inventoinut osana tutkimusta. Positioni Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkistonhoitajana on mahdollistanut valitun lähestymistavan. Ilman aineiston inventointia fuksien osallistumista arkistonhoitoon ei olisi ollut mahdollista tutkia. Keskeisiä lähteitä ovat Polyteekkarimuseon toiminnasta laaditut muistiot, suunnitelmat, kertomukset ja pöytäkirjat sekä uusien opiskelijoiden lähettämät hakemukset museon tehtäviin. Säilyneet arkistoluettelot ja luettelointimerkinnät ovat tärkeitä arkiston järjestämisen ja luetteloinnin tarkastelun näkökulmasta. Esitelmän aihe liittyy Itä-Suomen yliopiston asiakirjahallinnan ja arkistoalan maisteriohjelman valmistella olevaan opinnäytteeseen.

Lähteet

- Hanski, J. (1997). *Polin suojiin me saavumme taas*. Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunta.
- Hupaniittu, O. (2021). Asiakirjallinen kulttuuriperintö. Teoksessa O. Hupaniittu & U-M. Peltonen (toim.), *Arkistot ja kulttuuriperintö* (s. 21–46). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kolbe, L. (1993). *Sivistyneistön rooli*. Otava.
- Koponen, P. (1947). *75 vuotta teekkarielämää*. Teknillisen korkeakoulun ylioppilaskunta.
- Nurmi, E. E. (1958). *Ehdotus museo-organisaatioksi*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat, kokouksen 18.9.1958 liite), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.

- Nykänen, P. (2005). Kuinka Wuolletta luetaan. *Tekniikan Waiheita*, 23(3), 32–37.
<https://journal.fi/tekniikanwaiheita/article/view/63778>
- Polyteekkarimuseo. (1958). *Museo-organisaatio*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat, kokouksen 18.9.1958 liite), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.
- Polyteekkarimuseo. (1959a). *Museotoimikunnan pöytäkirja 7.3.1959*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.
- Polyteekkarimuseo. (1959b). *Museotoimikunnan pöytäkirja 11.5.1959*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.
- Polyteekkarimuseo. (1959c). *Ehdotus Museotoimikunnan ohjesäännöksi*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat, kokouksen 18.9.1959 liite), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.
- Polyteekkarimuseo. (1959d). *Museotoimikunnan pöytäkirja 18.9.1959*. Polyteekkarimuseon arkisto [järjestämätön] (Museotoimikunnan kokousasiakirjat), Aalto-yliopiston ylioppilaskunnan arkisto, Espoo.